

Vammaispalveluiden perhehoidon toimintaohje

Pohjois-Savon hyvinvointialue
Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 22.4.2024

1	Johdanto	4
2	Perhehoidon keskeiset käsitteet.....	4
3	Vammaispalveluiden perhehoito.....	5
3.1	Toimeksiantosuhteinen perhehoito.....	5
3.2	Palvelutarpeenarvio	5
3.3	Perhehoidon myöntäminen	6
4	Omaishoidon ja perhehoidon ero	7
5	Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat	7
5.1	Asiakkaan asema- ja oikeudet	7
5.2	Palvelusuunnitelma (1.1.2025 alkaen Asiakassuunnitelma)	8
5.3	Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	8
5.4	Asiakasmaksu.....	9
5.5	Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat	9
5.6	Kriisi- ja väkivaltatilanteet.....	10
6	Perhehoitajaa koskevat asiat	10
6.1	Hyvinvointialueen järjestämä perhehoitajan ennakkovalmennus	11
6.1	Perhehoitajan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus	12
6.2	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	13
6.3	Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset	14
6.4	Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	14
6.5	Perhehoitajan verotus	15
7	Perhekoti	15
7.1	Turvallisuus perhekodissa.....	16
7.2	Lääkehoito perhekodissa	17
7.3	Asiakkaan kuolema perhekodissa.....	17
8	Hoitopalkkio ja kulukorvaus.....	17
8.1	Hoitopalkkio.....	17
8.1.1	Pitkäaikainen perhehoito.....	18
8.1.2	Lyhytaikainen perhehoito yli 10 h.....	19
8.1.3	Osavuorokautinen perhehoito, enintään 10 h/pv	19
8.2	Kulukorvaus	20
8.3	Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä tai päättyessä	21
9	Perhehoidon toteutus	22
9.1	Pitkäaikainen perhehoito.....	22

9.2	Lyhytaikainen perhehoito	22
9.3	Osavuorokautinen perhehoito	23
9.4	Asiakkaan kotona järjestettävä perhehoito	23
9.4.1	Perhehoitajan sairastuminen.....	23
9.4.2	Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	24
9.5	Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	24
10	Käynnistämiskorvaus	25
11	Perhehoitajan vapaapäivät.....	26
12	Perhehoitajan sijainen.....	26
13	Perhehoitajan muu tuki	28
13.1	Täydennyskoulutus	28
13.2	Työnohjaus ja mentorointi	28
14	Perhehoidon ohjaus ja valvonta	28
15	Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	30
16	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	30

1 Johdanto

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoitolain tarkoituksena on turvata hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen perhehoito. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Tämän perhehoidon toimintaohjeen tavoitteena on yhtenäistää vammaisten henkilöiden perhehoidon toteuttamistapa Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Perhehoidon toimintaohje ohjaa perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta ja sen toimijoita, perhehoidossa olevaa henkilöä ja perhehoitajaa. Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteutusta, korvauksiin liittyviä periaatteita, perhehoitajan asemaa ja tuen muotoja sekä niiden toteutusta.

Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien keskeiset oikeudet ja velvollisuudet. Tämän toimintaohjeen mukaista vammaisten henkilöiden perhehoitoa toteutetaan hyvinvointialueen ja perhehoitajan välisellä toimeksiantosopimuksella.

Uuden vammaispalvelulain on määrä tulla voimaan 1.1.2025 ja tätä perhehoidon ohjetta on päivitetty vastaamaan lakimuutoksia vammaisille henkilöille järjestettävään perhehoitoon ja lyhytaikaiseen huolenpitoon.

2 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa perhehoitokodissa tai asiakkaan kotona.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa, joka on kestoltaan korkeintaan 10 tuntia/ hoitopäivä. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa.

Perhekoti on yksityiskoti, joka on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata henkilön tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen sopimus, joka tehdään jokaisesta perhehoidossa olevasta asiakkaasta.

3 Vammaispalveluiden perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja perhehoidon asiakkaalle yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan.

3.1 Toimeksiantosuhteinen perhehoito

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli Pohjois-Savon hyvinvointialue on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Hallinnollisen päätöksen perhehoidosta tekee Pohjois-Savon hyvinvointialue. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista ja/tai koko- tai osavuorokautista.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa perhehoitaja ja sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä laativat toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidon asiakkaan osalta erikseen.

Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa. Ammatillinen perhehoito on yksityisen palveluntuottajan toimintaa, eikä perustu toimeksiantosuhteiseen perhehoidon toimintaan.

3.2 Palvelutarpeenarvio

Toimeksiantosuhteinen perhehoito on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu ja sen myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytyksiä. Arvioinnin tekeminen on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas, asiakkaan omainen tai

läheinen tai hänen laillinen edustajansa on ottanut yhteyttä sosiaalipalveluista vastaavaan hyvinvointialueen viranomaiseen palvelujen saamiseksi, jos:

- 1) henkilö saa vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 9 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista ylintä hoitotukea.

Perhehoidon asiakkaaksi tullaan Pohjois- Savon hyvinvointialueen vammaispalveluiden tekemän palvelutarpeenarvion kautta. Vammaispalveluissa arvioidaan yhdessä sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän, asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheisensä kanssa perhehoidon soveltuvuus asiakkaan tarpeisiin nähden sekä arvioidaan myös perhehoitajan valmiudet toimia perhehoitajana kyseiselle asiakkaalle.

Hyvinvointialueen vammaispalveluissa huomioidaan asiakkaan ja hänen läheisensä osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustuva valinta perhehoitoa suunniteltaessa sekä perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon.

3.3 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoitoa myönnetään asiakkaalle palveluna silloin, kun asiakas tarvitsee vammaispalvelulain mukaista palveluasumista tai 1.1.2025 alkaen asumisen tukea ja tuen toteuttaminen perhehoitona on asiakkaan kannalta perusteltua. Myös perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle asiakkaalle. Perhehoito käynnistyy tutustumisjaksolla. Perhehoidon soveltuvuutta asiakkaalle arvioitaessa voidaan käyttää tukena RAI-toimintakykyarviota.

Pitkäaikaista perhehoitoa voidaan tarjota henkilölle, joka esimerkiksi:

- kykenee ilmaisemaan oman mielipiteensä ja osallistumaan ainakin osittain tai tuettuna oman elämänsä liittyvien päätösten tekemiseen
- ei pärjää kotona ja kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta, yksinäisyyttä kotiin annettavista palveluista huolimatta
- tarvitsee toisen ihmisen huolenpitoa, ohjausta, tukea tai läsnäoloa arjessa selviytymiseen enemmän kuin kotiin annettavilla palveluilla voidaan tai on tarkoituksenmukaista häntä tukea
- hyötyy kodinomaisesta ilmapiiristä ja huolenpidosta

Lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa voidaan tarjota esimerkiksi:

- tukemaan asiakkaan kotona asumista
- tukemaan asiakkaan läheisen tai omaishoitajan jaksamista

- omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi tai esimerkiksi omaishoitajan sairastuessa tai omaishoitosuhteen päättyessä
- kuntouttavana jaksena esim. sairaalahoidon jälkeen turvattomuuden ja epävarmuuden estäessä välittömän kotiinpaluun
- Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan myöntää määräaikaisesti esimerkiksi yksittäisinä jaksoina asiakkaan elämänhallinnan tukemiseksi.

Perhehoito ei sovellu henkilölle, joka:

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- valvoo öisin siten, että se häiritsee muita perhekodissa asuvia
- tarvitsee pääsääntöisesti säännöllistä apua ja valvontaa yöaikaan
- on aggressiivinen ja rauhaton eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata
- ei halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön

Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten hänen hoidon- ja palveluntarvettansa sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

4 Omaishoidon ja perhehoidon ero

Omaishoitolaissa (laki omaishoidon tuesta 937/2005) omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hoidettavan kodin ulkopuolella toisessa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Mikäli henkilön hoitajana hoidettavan kotona toimii lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso, hoito on lähtökohtaisesti omaishoitoa. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on yleensä osavuorokautista tai lyhytaikaista hoitoa.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa voidaan järjestää lyhytaikaisena tai osavuorokautisena perhehoitona.

5 Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat

5.1 Asiakkaan asema- ja oikeudet

Perhehoitajan ja perhehoidon toimeksiantajan velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuusiin kuuluu:

- hyvän asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen
- vastata perhehoitoon sijoitetun henkilön tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti
- turvata perhehoitoon sijoitettavalle henkilölle perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertainen asema
- sitoutuminen yhteistyöhön sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä hoidettavan läheisten kanssa
- huolehtia perhekodin olosuhteista siten, että ne ovat annettavalle hoidolle sopivat
- ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä oleellisista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueella, jossa perhekoti sijaitsee

5.2 Palvelusuunnitelma (1.1.2025 alkaen Asiakassuunnitelma)

Jokaiselle perhehoidon asiakkaalle tehdään tai päivitetään vammaispalvelujen palvelu/asiakassuunnitelma. Suunnitelman teko perustuu vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain säännöksiin. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä asiakkaan, sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän, tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa sekä perhehoitajan kanssa. Tarvittaessa suunnitelman laadintaan voi osallistua myös muut asiakkaan hyvinvointiin osallistuvat tahot. Suunnitelmaan kirjataan asiakkaan palvelujen (ml. perhehoidon) tavoitteet ja toteuttaminen ja sitä arvioidaan ja päivitetään asiakkaan terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, sekä muutoin tarvittaessa.

Suunnitelmaan liitetään asiakkaan suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto. Tietojen luovuttamisesta (ml. suostumus ja luovutuslupa) säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetussa laissa (703/2023, jäljempänä asiakastietolaki).

Perhehoitajalla on oikeus saada turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi perhehoidon asiakasta koskevat välttämättömät tiedot, kuten esimerkiksi henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriotulokset), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

5.3 Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, kannattaa asiasta kertoa välittömästi sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle. Asiakkaalla on oikeus myös tehdä muistutus. Muistutuksessa tulee kertoa mahdollisimman yksityiskohtaisesti, mihin asiaan tai asioihin on tyytymätön saamissaan sosiaalihuollon palveluissa. Jos mahdollista, muistutukseen tulee nimetä myös henkilö/henkilöt, joiden toimintaan on tyytymätön. Tarvittaessa muistutuksen tekemisessä auttaa

sosiaaliasiavastaava. Muistutukseen hyvinvointialueen viranomaisen tulee vastata ilman aiheetonta viivästystä, kuitenkin kohtuullisena vastausaikana pidetään vastattavan kokonaisuuden koosta riippuen enintään neljää viikkoa.

Sosiaaliasiavastaava tiedottaa myös palvelunkäyttäjien oikeuksista sekä toimii tarvittaessa sovittelijana viranomaisen ja palvelunkäyttäjän välillä sekä toimii muutoinkin palvelunkäyttäjien oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi. Sosiaaliasiavastaava palvelut ovat maksuttomia.

Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta sosiaalihuollon päätöksiin (tehdä oikaisuvaatimus) sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille, kuten aluehallintovirastolle. Asiakasta tulee ohjata myös kantelun tekemisessä.

Perhehoitajalla on sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (jäljempänä valvontalaki) 29 §:ssä määritelty ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan asiakkaan sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista.

Ilmoitusvelvollisuuden mukaan "Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön on ilmoitettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden".

5.4 Asiakasmaksu

Perhehoidon asiakasmaksuina peritään enintään asiakasmaksulain- ja asetuksen sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuuston vuosittain vahvistama asiakasmaksu.

Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat pääsääntöisesti asiakkaalle omakustanteisia. Tarvittaessa ne voidaan järjestää vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisina kuljetuksina.

5.5 Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoidossa olevalle asiakkaalle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli hän ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista. Edunvalvoja voidaan määrätä täysi-ikäiselle tai alle 18-vuotiaalle lapselle huoltajien rinnalle hoitamaan raha-asioita.

Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja tarvittaessa hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Edunvalvojan kanssa sovitaan tilin käytöstä ja käyttövaran määrästä (kuukausirahat ym.). On suositeltavaa, että perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana toimii muu henkilö kuin perhehoitaja. (Holhoustoimilaki 442/1999.)

Perhehoitoon sijoitetun henkilön saamat työtulot tai työosuusrahat jäävät hänen omaan käyttöönsä.

Perhehoidettavan käyttöraha on tarkoitettu hänen yksityiseen käyttöönsä hänen toiveensa ja mieltymystensä mukaisesti. Varojen käytöstä ja käyttöä koskevista periaatteista tulee perhehoitajan sopia asiakkaan, asiakkaan huoltajan tai hänen edunvalvojansa kanssa. Perhehoitajan tulee pitää kirjaa käyttövarojen käytöstä.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluettelo yhdessä huoltajan, edunvalvojan tai hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa. Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat (tai huoltajan tai edunvalvojan ohjeen mukaisesti).

5.6 Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä hätäkeskukseen, joka tilanteen mukaan välittää tehtävän esimerkiksi poliisille tai sosiaalipäivystykseen. Perhehoitajan on tehtävä välittömästi ilmoitus myös hyvinvointialueelle. Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy, on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja hyvinvointialueelle. Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltatilanteista ilmoitus kirjallisesti.

6 Perhehoitajaa koskevat asiat

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitolaissa määriteltyä perhehoitoa.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa, ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) mukainen rikosrekisteriote, jonka perhehoitaja hankkii omakustanteisesti Oikeusrekisterikeskukselta.

Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (esim. muut sosiaalihuollon palvelualueet, joiden palveluissa on toiminut) pyydetään lausunto.

Perhehoitajaksi hakeutumassa oleva henkilö/pariskunta kustantaa itse mahdolliset vaadittaviin lausuntoihin (esim. rikosrekisteriote, mahdolliset lääkärinlausunnot) sekä omatoimisesti hankittuun ennakkovalmennukseen liittyvät kustannukset.

6.1 Hyvinvointialueen järjestämä perhehoitajan ennakkovalmennus

Vammaisten henkilöiden perhehoidon ennakkovalmennuksesta kiinnostuneita ohjataan ottamaan yhteyttä Pohjois-Savon hyvinvointialueen oman alueensa vammaispalvelukeskukseen. Perhehoitajiksi aikovien kanssa sovitaan tapaaminen, keskustellaan ja annetaan tietoa perhehoidosta. Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään.

Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta perhehoitajan tehtävään. Valmennus on prosessi, joka koostuu ryhmätapaamisista ja kotitehtävistä. Valmennus auttaa tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennukseen sisältyy kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten mielipide selvitetään. Arviointia henkilön valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja/sosiaaliohjaaja. Valmennus päättyy kirjalliseen, yhteisen arvioinnin loppuraporttiin. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulee hyväksyä perhehoitaja sekä perhekoti soveltuvaksi perhehoitotoimintaan.

Vammaisten henkilöiden perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- Pitää huolta perhehoidossa olevien henkilöiden vammaisten henkilöiden hyvinvoinnista
- Auttaa ja tukea perhehoidossa olevaa vammaista henkilöä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakykynsä ylläpitämisessä
- Mahdollistaa ja tukea perhehoidossa olevan vammaisen henkilön ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- Tehdä yhteistyötä perhehoidossa olevien vammaisten henkilöiden asioissa (esimerkiksi yhteistyö perheen, päivähoiton, sivistystoimen, kuntouksen kanssa)
- Sitoutua perhehoitajan tehtävään

Perhehoitajiksi haluavilta henkilöiltä pyydetään tarvittaessa lääkärinlausuntoa tai muuta todistusta, josta selviävät mahdolliset esteet perhehoitajana toimimiselle.

Perhehoitajana toimimisen esteeksi voidaan katsoa, esimerkiksi:

- fyysinen tai psyykinen sairaus, joka aiheuttaa toimintakyvyn laskua
- akuutti mielenterveyden häiriö tai sairaus
- rikollinen toiminta
- päihdeongelma
- taloudelliset vaikeudet, jotka vaarantavat perhehoitajana toimimisen
- perhehoitajan kanssa samassa taloudessa asuva perhehoitajaksi ryhtymistä vastustava henkilö
- akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- akuutti huoltajuuskiista
- kriisi omassa elämäntilanteessa
- vakava sairaus perheessä, joka alentaa huomattavasti toimintakykyä
- arjenhallinnan vaikeudet perheessä
- lapseen kohdistuvat ja muut vakavat rikokset; rikosrekisteriote tarkistetaan ennen toimeksiantosopimuksen allekirjoitusta (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2002)

6.1 Perhehoitajan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen välinen toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat perhehoidon toteuttamiseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet perhehoitolaissa säädetyn mukaisesti. Toimeksiantosopimus tehdään erikseen jokaista perhehoidossa olevaa asiakasta koskien ja aina ennen perhehoidon alkamista. Sopimukseen nimetään perhehoitajalle jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1§:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja ja hyvinvointialueen vastuullinen viranhaltija. Sopimuksen allekirjoittavat molemmat perhehoitajat, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoitoon sijoitettavista. Eläkevakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta, ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan asiakkaan hoitoon. Jos puoliset ovat perhehoitajina yhdessä, palkkion maksamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa.

Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii.

Perhehoitolain mukaan toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

1. perhehoitajalle maksettavasta palkkion määrästä ja suorittamisesta
2. perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
3. perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
4. hoidon arvioidusta kestosta
5. perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
6. perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
7. hyvinvointi - ja terveystarkastusten järjestämisestä
8. toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
9. tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista
10. yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimukseen kirjataan perhehoidon asiakkaan hoidosta vastaavien henkilöiden yhteystiedot.

6.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen tehdään aina kirjallisesti.

Toimeksiantosopimuksen voi irtisanoa hyvinvointialue tai perhehoitaja. Irtisanomisajan kulumisen ei voi alkaa takautuvasti.

Toimeksiantosopimus voidaan irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Irtisanomisaika alkaa irtisanomista seuraavan kuukauden alusta. Ensisijaisesti asiakkaan perhehoito jatkuu irtisanomisajan. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on laadittu perhehoidon irtisanomislomakepohja, jota suositellaan käytettävän.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa sopimukset ovat voimassa joko toistaiseksi tai määräaikaisesti. Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidon sopimuksessa irtisanomisaika mainitaan toimeksiantosopimuksessa.

Määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista. Perhehoitajan sijaisuus on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai määräaikaista perhehoitoa.

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan toimeksiantajan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi, eikä irtisanomisaikaa noudateta. Tällöin hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyy sopimuksen purkuhetkeen.

6.3 Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset

Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016).

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan vanhuuseläkkeen alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon yhdyshenkilölle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/ allekirjoittaneet työssä tapahtuvan tapaturman varalta työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa perhehoidossa oleville henkilöille vakuutuksia tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi suositellaan, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien asiakkaiden vahinkovakuutuksen. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perhehoidettavat.

Tapaturmavakuutus on voimassa silloin, kun vamma tai sairaus tapahtuu työn suorittamisen aikana tai työstä johtuvista olosuhteista (esim. asiakkaan hoitotilanteessa perhehoitajan selkä venähtää asiakasta nostettaessa tai perhehoitaja kaatuu kauppareissulla). Perhehoitajan vapaa-ajalla tapahtuneet vahingot eivät kuulu tämän vakuutuksen piiriin. Mikäli perhehoitajalle tapahtuu työtapaturma, tulee perhehoitajan mennä yleislääkäritasoiseen lääkäriin hyvinvointialueen omaan terveystieteeseen. Tämän jälkeen tulee viipymättä (ensimmäisenä arkipäivänä) ilmoittaa tapaturmasta vammaispalvelujen sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle.

6.4 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajan on perhehoitolain 21 §:n perusteella ilmoitettava perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muun muassa seuraavista muutoksista:

- aikomuksesta ottaa perhehoitoon uusia asiakkaita
- perhesuhteiden muutoksista
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin
- ulkomaanmatkasta perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa
- sattuneesta tapaturmasta tai väkivallanteosta tai muusta poikkeavasta tilanteesta
- perhehoitajan sairauslomasta

- välittömästi asiakkaan vakavammista sairauksista, tapaturmista ja sairaalassaolosta

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle mahdollisesti liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

6.5 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa tulorekisteriin perhehoitajien hoitopalkkiot ja erikseen maksettavat matkakorvaukset. Ilmoitetut kustannusten korvaukset vähennetään automaattisesti verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Sen sijaan, jos perhehoitajalle maksetaan erikseen korvattavia matkakustannuksia, ne eivät tule automaattisesti vähennykseksi, vaan perhehoitajan tulee itse vaatia ne vähennyksenä. Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti.

Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verokortin veroprosentin tarkistuksen voi tehdä sivustolla www.vero.fi.

Perhehoitajan on mahdollista hakea tulonhankkimiskulujen huomioimista myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen. Todellisiin kuluihin perustuvasta kulujen vähentämisestä verotuksessa on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

7 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua hyvinvointialueen hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoidon asiakkaan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon tulevan asiakkaan ja saako perhehoidon asiakas muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodissa tulee huomioida esteettömyys ja turvallisuus.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oltava mahdollisuus yksityisyyteen. Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitetulle henkilölle on oltava oma tila, mieluiten oma huone. Perhehoidon asiakkaalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa ja hänellä on käytössään kaikki kodin yhteiset tilat.

Perhehoitoa voidaan antaa myös asiakkaan omassa kodissa. Tällöin se määritellään kestoensa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Asiakkaan kotona

tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. omaishoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Toimeksiantosopimusperusteisessa perhehoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuusi henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.

Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, mikäli kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä voidaan poiketa myös tilanteessa, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hyvinvointialueen ja perhehoitajan tulee huolehtia, ettei laissa määriteltyjä samanaikaisesti hoidossa olevien enimmäismääriä ylitetä. Hoidettavien määrä on aina suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja toiminnan luonteeseen.

Perhehoitoon sijoitettavien henkilöiden määrää tulee aina arvioida huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

7.1 Turvallisuus perhekodissa

Perhekodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti. Perhekodit kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, tarvittaessa yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa.

Perhekodin turvallisuuden varmistamisessa tehdään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyessä perhekodiksi sekä perhekotien paloturvallisuusohjeisiin liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa säädetään mm. palovaroittimien määrästä ja

sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta.

7.2 Lääkehoito perhekodissa

Perhehoitajaa tuetaan riittävän osaamisen saavuttamiseen lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta. Pitkäaikaisessa perhehoidossa asiakkaiden lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti apteekin annosjakelun kautta. Tilanteen mukaan lääkehoitoa voidaan toteuttaa myös yhteistyössä kotihoidon kanssa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakkaalla tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeidenanto-ohje. Lääkkeet tulee olla valmiiksi jaettuna joko lääkedosetissa tai apteekin annosjakelupusseissa perhehoitojakson ajalle.

Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan toimesta tai kotihoidon toimesta.

Perhehoitajaksi ryhtyvälle suositellaan lääkehoidon peruskurssin suorittamista.

7.3 Asiakkaan kuolema perhekodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan asiakkaan hoitotahdosta tai mahdollisista hoidon rajauksista, jonka mukaisesti perhehoitaja toimii tarpeen tullen.

Jos asiakas kuolee perhehoidossa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta hätäkeskukseen. Hätäkeskuspäivystäjä antaa perhehoitajalle jatko-ohjeet ja tarvittavat viranomaiset pyydetään paikalle toteamaan asiakkaan kuolema. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman. Mikäli perhehoidon asiakkaalle on laadittu saattohoitopäätös, kuoleman kohdatessa toimitaan aina saattohoitopäätöksen mukaisesti.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiakkaan kuolemasta viiveettä omaisille ja sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle. Hyvinvointialue järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman johdosta.

8 Hoitopalkkio ja kulukorvaus

8.1 Hoitopalkkio

Toimeksiantosopimuksessa määritellään perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio. Hoitopalkkiota maksetaan kalenterikuukaudessa jokaista perhehoidossa olevaa henkilöä kohti vähintään perhehoitolaissa säädetty vähimmäishoitopalkkio. Toimeksiantosopimuksessa

sovittu hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain palkkakertoimella. Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi, ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu perhehoitomuotoon sekä perhehoidossa olevan asiakkaan hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Toimintakykyä ja hoidon vaativuutta arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan päivittäisen ohjauksen, valvonnan ja avuntarpeen mukaan. Arvioinnista vastaa sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä yhteistyössä asiakkaan, hänen läheisensä sekä perhehoitajan kanssa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella vammaisten henkilöiden pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio on määritelty kolmeen maksuluokkaan.

Vammaisten henkilöiden lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa on kolme maksuluokkaa.

Jos puoliset toimivat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Hoitopalkkion maksuluokat muodostuvat perhehoitomuodon mukaisesti: perhekodissa toteutuva pitkäaikainen perhehoito, lyhytaikainen perhehoito, osavuorokautinen perhehoito sekä tai hoidettavan kotona tapahtuva lyhytaikainen tai osavuorokautinen perhehoito.

Pitkäaikaisen perhehoidon maksuluokkien kuvaukset ovat suuntaa antavia ja kaikkien kriteerien ei tarvitse täyttyä maksuluokkaa arvioitaessa.

8.1.1 Pitkäaikainen perhehoito

Maksuluokka 1

- Asiakkaalla ei ole vaativia perussairauksia tai rajoitteita, mutta hänellä saattaa olla lieviä käyttäytymisen haasteita.
- Asiakas tarvitsee valvontaa, tukea, ohjausta.

Maksuluokka 2

- Asiakkaalla on jossakin määrin käyttäytymisen haasteita ja/tai asiakkaalla on erityistä hoitoa vaativa sairaus/sairauksia.
- Asiakas tarvitsee valvontaa, ohjausta ja apua lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa.

Maksuluokka 3

- Asiakas on monivammainen ja hänellä voi olla vaikeita lisäsairauksia, liikuntavamma ja/tai merkittäviä käyttäytymisen haasteita.
- Asiakas tarvitsee jatkuvaa valvontaa ja kaikissa päivittäisissä toiminnoissa paljon apua.
- Asiakkaan hoito vaatii erityisosaamista ja korvaa tehostettua palveluasumista tai laitoshoidoa.

8.1.2 Lyhytaikainen perhehoito yli 10 h

Maksuluokka 1

- Asiakkaalla ei ole vaativia perussairauksia tai rajoitteita, mutta hänellä saattaa olla lieviä käyttäytymisen haasteita.
- Asiakas tarvitsee valvontaa, tukea, ohjausta.

Maksuluokka 2

- Asiakkaalla on jossakin määrin käyttäytymisen haasteita ja/tai asiakkaalla on erityistä hoitoa vaativa sairaus/sairauksia.
- Asiakas tarvitsee valvontaa, ohjausta ja apua lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa.

Maksuluokka 3

- Asiakas on monivammainen ja hänellä voi olla vaikeita lisäsairauksia, liikuntavamma ja/tai merkittäviä käyttäytymisen haasteita.
- Asiakas tarvitsee jatkuvaa valvontaa ja kaikissa päivittäisissä toiminnoissa paljon apua.
- Asiakkaan hoito vaatii erityisosaamista ja korvaa tehostettua palveluasumista tai laitoshoidoa.

8.1.3 Osavuorokautinen perhehoito, enintään 10 h/pv

• Maksuluokka 1 vähintään 5 h	kuin lyhytaikaisessa
• Maksuluokka 1 alle 5 h	kuin lyhytaikaisessa
• Maksuluokka 2 vähintään 5 h	kuin lyhytaikaisessa
• Maksuluokka 2 alle 5 h	kuin lyhytaikaisessa
• Maksuluokka 3 vähintään 5 h	kuin lyhytaikaisessa
• Maksuluokka 3 alle 5 h	kuin lyhytaikaisessa

Sosiaaliohjaajaa/Sosiaalityöntekijää pyydetään huomioimaan maksuluokkia tarkastellessa, ettei raskashoitaisena perhehoitoon saapuneen asiakkaan kohdalla perhehoidon palkkiota laskettaisi hänen kuntoutuessaan perhehoidossa.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset

maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

8.2 Kulukorvaus

Kuukausittain maksettavan perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Perhehoitaja ei ole sijoitettavaan henkilöön nähden elatusvelvollinen. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Kulukorvausta maksetaan vain silloin, kun perhehoito tapahtuu hoitajan kotona.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella. Lapsen/nuoren vammaistuki, opintoraha tai muut vastaavat Kelan etuudet peritään hyvinvointialueelle. Lapsen koulukuljetukset ja niistä aiheutuvat kustannukset kuuluvat kunnan koulutoimen korvattavaksi.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata.

Perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygieniat. Tavanomaisiin terveydenhoitokustannuksiin ei lasketa ambulanssi- ja Kela-kyytien omavastuuosuuksia.
- asumisesta aiheutuvat menot kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset
- omalla autolla ajettujen tavanomaisten asiakkaiden asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
- asiakkaan/perhehoidon/perhehoidon asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti asiakkaan virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva asiakas maksaa omista varoistaan.
- Muut tarvittavat hoitotarvikkeet annetaan hoitotarvikejakelu-ohjeen mukaisesti.
- Perhehoitajan ottamat vakuutukset.

Perhehoidossa oleva aikuinen asiakas maksaa pääsääntöisesti omat terveydenhuoltomenonsa itse. Mikäli hänen omat varansa eivät riitä, hän voi hakea asiakasmaksujen alentamista ja perimättä jättämistä.

Perhehoitajille maksettavat kulukorvaukset tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee kulukorvauksen vuosittaisen vähimmäismäärän.

Kulukorvausta maksetaan vain silloin, kun perhehoito tapahtuu hoitajan kotona. Mikäli sijaishoitaja työskentelee omassa kodissaan, maksetaan kulukorvaus sijaishoitajalle.

8.3 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä tai päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy ilman irtisanomisaikaa eli esim. asiakkaan perhehoidon tutustumisajalla (1kk) tai se perustuu toimeksiantosopimuksen määräaikaistuuteen tai purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista. Maksettuja perhehoitopalkkiota tai kulukorvauksia ei vaadita palautettavaksi.

Jos pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhehoito keskeytyy vähintään 3 vrk:n ajaksi hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. vierailu omaisten luona, asiakkaan sairaalahoito), maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50 % kulukorvausta 30 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat.

Mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asukas kuolee, toimeksiantosopimus päättyy ilman irtisanomisaikaa. Mikäli pitkäaikainen perhehoito päättyy asiakkaan kuolemaan, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50% kulukorvausta yhtäjaksoisesti 30 vrk päättymisen alkamisesta, riippumatta siitä sijoitetaanko uusi asiakas perhehoitoon.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa asiakkaan perhehoidon jatkuessa irtisanomisajalla maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä irtisanomisajan päättymiseen saakka. Jos hoidettava asuu perheessä irtisanomisajan aikana, palkkio ja kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen mukaisina.

Mikäli asiakkaan perhehoito ei jatku irtisanomisajalla hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. asiakkaan siirtyminen jatkohoitopaikkaan toimintakyvyn alentuessa), maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksesta 50 % irtisanomisajan päättymiseen saakka, ellei uutta asiakasta sijoiteta tuona aikana perhehoitoon.

Perhehoitajasta johtuvasta muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta, esimerkiksi kun hoitaja kieltäytyy hoitamasta hoidettavaa, jolloin hoidettavalle joudutaan välittömästi etsimään uusi hoitopaikka.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

1. jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.

2. jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.
3. lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoitajakson keskeytyessä perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

Huomio, jos peruuntunut jakso siirretään toteutuvaksi esimerkiksi seuraavan kuukauden aikana, ei palkkiota ja kulukorvausta peruuntumisesta makseta.

Jos lyhytaikaisessa tai osavuorokautisessa perhehoidossa olevan asiakkaan perhehoito ei jatku irtisanomisajalla perhehoitajasta riippumattomasta syystä, perhehoitaja on oikeutettu hoitopalkkioon ja kulukorvaukseen, jos asiakkaalla on toteutunut säännöllinen perhehoito vähintään seitsemän kertaa tai vuorokautta kuukaudessa. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan kahden kuukauden irtisanomisajalta ennalta suunniteltujen jaksojen mukaisesti. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä, jos asiakas on perhehoitajaksolla irtisanomisajalla. Mikäli asiakas ei ole perhehoitajaksolla irtisanomisajalla, maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksesta 50 %

Perhehoitajaa pyydetään ottamaan ennalta yhteyttä sosiaaliohjaajaan/sosiaalityöntekijään, joka ilmoittaa palkkion maksatukseen vaikuttavista seikoista Hop-keskukseen.

9 Perhehoidon toteutus

9.1 Pitkäaikainen perhehoito

- Pitkäaikainen perhehoidon sopimus tehdään joko toistaiseksi voimassa olevaksi tai yli 3 kk:n määräajalle.
- Perhehoito on pitkäaikaista, kun toimeksiantosopimus kestää yli 3 kk ja hoitovuorokausia on yli 13 vrk kuukaudessa.
- Pitkäaikainen perhehoito on yksilöllinen tapa järjestää asiakkaan asuminen, kun kotona asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Se tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvattomia.
- Perhehoito sijoittuu sosiaalipalveluna kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten turvallisen hoidon ja hoivan perhehoitajan kodissa.

9.2 Lyhytaikainen perhehoito

- Kestoltaan yli 10 tuntia vuorokaudessa ja enintään 13 vuorokautta kuukaudessa.
- Perhehoito on lyhytaikaista, kun toimeksiantosopimus on kestänyt enintään 3 kk tai hoitovuorokausia on enintään 13 vrk kuukaudessa.

- Lyhytaikaisen perhehoidon tavoitteena on tukea asiakkaan kotona asumista. Tällä toiminnalla vähennetään muun ympärivuorokautisen hoidon tarvetta sekä tuetaan omaishoitajan jaksamista.
- Lyhytaikainen perhehoito voi olla ennakkoon suunniteltua tai äkilliseen tarpeeseen perustuvaa.

9.3 Osavuorokautinen perhehoito

- Hoitotunteja on enintään 10 tuntia vuorokaudessa.
- Osavuorokautisella perhehoidolla voi esimerkiksi tukea omaishoitajan ja vanhempien jaksamista.
- Osavuorokautinen perhehoito toteutetaan pääsääntöisesti hoitajan kotona

9.4 Asiakkaan kotona järjestettävä perhehoito

Perhehoitoa voidaan toteuttaa asiakkaan kotona. Asiakkaan kotona toteutettavan perhehoidon tavoitteena on esimerkiksi tukea omaishoitajien/vanhempien jaksamista ja asiakkaan pärjäämistä omassa kodissaan mahdollisimman pitkään.

Kotona toteutettava perhehoito on aina lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa. Perhehoitaja hoitaa vain sitä henkilöä, jolle perhehoito on myönnetty.

9.4.1 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä ensisijaisesti hyvinvointialueen sosiaaliohjaajalle/sosiaalityöntekijälle. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Mikäli sairauslomatodistusta ei ole mahdollista toimittaa, sovitaan siitä erikseen (esimerkiksi vatsatauti).

Pitkäaikaisessa perhehoidossa hoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, maksetaan hänelle hoitopalkkio ja kulukorvaus korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huomaa lauantai on arkipäivä). Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen.

Mikäli perhehoito jatkuu perhekodissa perhehoitajan sairausloman ajan ilman ulkopuolista sijaista, on perhehoitaja oikeutettu saamaan sekä sairauspäivärahan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen sekä vapaakertymän. Tällöin perhehoitajan tulee sairauspäiväraihakemuksessaan selvittää, mitä perhehoitajan tehtäviä hän on estynyt

hoitamasta sairauden tai vamman johdosta sekä kuka tehtävät hoitaa hänen sairauslomansa aikana.

Lyhytaikaisessa tai osavuorokautisessa perhehoidossa hoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä, maksetaan hänelle sovittujen hoitopäivien hoitopalkkiot ja kulukorvaukset korkeintaan Kelan sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä + 9 arkipäivää, huomaa lauantai on arkipäivä). Mikäli sairauslomalla ei ole sovittu perhehoitopäiviä / -jaksoja, niin palkkiota ei makseta.

Perhehoitajaa pyydetään ottamaan ennalta yhteyttä sosiaaliohjaajaan/sosiaalityöntekijään, mikäli tiedossa on pidempi sairausloma sijaisjärjestelyjen ja sairauslomalla aikaisen palkkionmaksun vuoksi.

Sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä ilmoittaa perhehoitajan palkkionmaksuun vaikuttavista seikoista Hop-keskukseen.

9.4.2 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Osallistuminen Pohjois-Savon hyvinvointialueen sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työhajaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä on sovittava etukäteen ko. ajalle.

Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. Riittävästi tuettu perhehoito on valvottua perhehoitoa.

9.5 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Perhehoidon asiakkaan yksilöllisistä äkillisistä tarpeista johtuvista (lääkäri, fysioterapeutti) käynneistä tai erikseen sovittavista matkakuluista (esim. kuntoutus tai virkistysmatka) ja perhehoitajan tukimuotoihin (esim. täydennyskoulutus, työhajaus, vertaistukitoiminta jne.) osallistumisesta aiheutuvista matkoista maksetaan perhehoitajalle kilometrikorvausta Verohallinnon päätöksen mukaisesti.

Korvausta voidaan maksaa perhehoitajalle myös ennalta sovitusti tilanteissa, jotka liittyvät perhehoidettavan hoidon ja huolenpidon tai kasvatuksen järjestämiseen/liittyviin neuvotteluihin ja tapaamisiin sekä perhehoidettavan ja läheisten yhteydenpitoon. Näistä matkakorvauksista sovitaan toimeksiantosopimuksella.

Mikäli matkakorvauksista ei ole sovittu toimeksiantosopimuksella, tulee perhehoitajan olla ennakkoon yhteydessä sosiaaliohjaajaan/sosiaalityöntekijään, joka toimeksiantosopimuksen

ulkopuolella sovitut matkakorvaukset asiakastietojärjestelmään sekä ilmoittaa ne Hop-keskukseen.

10 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajille maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain mukaan tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee käynnistämiskorvauksen enimmäismäärän.

Lain mukaan perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidon asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet, harrastusvälineet. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää myös perhehoitajien ennakoivien osallistumismaksujen korvaamiseen.

Pohjois-Savon hyvinvointialue tekee päätöksen käynnistämiskorvauksella korvattavista hankinnoista. Perhehoitajan suunnitellessa hankintoja käynnistämiskorvauksella, hänen tulee aina ensin ottaa yhteys perhehoidon vastuutyöntekijään. Laissa säädetty enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Lyhytaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärä voidaan soveltaa koskemaan neljää hoidettavaa henkilöä.

Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet, jotka tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksesta tulee tehdä erillinen suunnitelma/kustannusarvio ja hakemus käynnistämiskorvauksen käytöstä. Käynnistämiskorvauksesta tehdään hallintopäätös, jonka perusteella käynnistämiskorvausta maksetaan perhehoitajalle kuitteja vastaan. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta, kunnes kuoleentumisaika (pääsääntöisesti neljä vuotta) on kulunut. Kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Esimerkiksi voidaan pyytää perhehoitajalta ostotarjous välineestä tai kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta peritään sijoittaneelle hyvinvointialueelle. Näihin hankintoihin eivät kuulu hankinnat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Asiakaskohtaisilla päätöksillä tuetaan tarvittaessa hoidettavan tarpeista lähteviä tarkoituksenmukaisia kustannuksia myös sijoituksen aikana. Asiakaskohtaisella päätöksellä tehdyt hankinnat ovat asiakkaan omaisuutta.

11 Perhehoitajan vapaapäivät

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk/kk. Esimerkiksi jos perhehoitaja aloittaa vapaan keskiviikkona klo 12, ensimmäinen vapaapäivä päättyy torstaina klo 12. Perusteena perhehoitajan vapaapäiville on perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain; vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Perhehoitaja voi kerryttää vapaita, mutta ansaitut vapaapäivät on pidettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan vapaan määräytymisvuoden aikana. Käyttämättä jääneitä vapaita ei makseta rahana.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk /kk jokaista toimeksiantosopimusta kohden, jolloin perhehoitaja on työskennellyt vähintään 14vrk/ kk. Jos saman kuukauden aikana eri pituisista perhehoidon jaksoista muodostuu vähintään 14 vrk perhehoitoa, muodostuu myös siitä 2 vrk:n vapaa-oikeus. Vapaapäivät korvataan palkkioina. Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä.

Osavuorokautisessa perhehoidossa vapaita ei kerry.

Sosiaaliohjaajan/Sosiaalityöntekijän tulee tarvittaessa yhdessä perhehoitajan ja asiakasohjaajan kanssa huolehtia ja avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä perhehoitajan vapaan ajaksi. Jo ennen perhehoitotoiminnan aloittamista sijaisjärjestelyistä on oltava selkeä suunnitelma.

12 Perhehoitajan sijainen

Pohjois-Savon hyvinvointialueella perhehoitajan vapaan tai muu tilapäisen poissaolon ajaksi laaditaan toimeksiantosopimus perhehoitajan sijaisen kanssa, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan asiakkaan edun mukaiseksi.

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan ensisijaisesti sijaisen järjestämistä perhekotiin. Ellei sijaishoito jostain syystä järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa tai muulla erikseen sovitulla tavalla perhehoidon asiakkaiden hoivan- ja huolenpidontarpeet huomioiden.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta voidaan vaihtoehtoisesti noudattaa toimintatapaa, jossa perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi. Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksen mukainen korvaus sijaisen järjestämisestä. Mikäli perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi, maksetaan perhehoitajalle kuukausittain takautuvasti kuukausikohtainen korvaus vapaan järjestämisestä, joka määritellään toimeksiantosopimuksessa. Suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt tulee ilmoittaa perhehoidosta vastaavalle työntekijälle vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin. Mikäli perhehoitaja järjestää itse sijaisen, hän vastaa itse sijaisen kaikesta sijaisen toiminnasta, matkakuluista, vakuutuksista ym. Tällöin perhehoitajalle maksetaan kuukausittainen hoitopalkkio x2. Maksu suoritetaan kuukausittain jälkikäteen eli hoitopalkkio x2/12. Asia sovitaan etukäteen toimeksiantosopimuksessa.

Sijaishoitajat ovat käyneet perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen tai asiakasohjaaja yhdessä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa varmistaa sijaishoitajan kelpoisuuden tehtävän hoitamiseen. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat hoidettavaa koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana. Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajan sijaiseksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote ”Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi”, jonka perhehoitaja/sijaishoitaja hankkii Oikeusrekisterikeskuksesta. Jos sijaishoitaja on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (esim. muut sosiaalihuollon palvelualueet, joiden palveluissa on toiminut) pyydetään lausunto.

Sijaishoitajan kanssa laaditaan toimeksiantosopimus perhehoitajan sijaisuudesta, jossa sovitaan:

- hoidettavat (ei sopimusta jokaisesta hoidettavasta erikseen)
- sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta sekä tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Mikäli sijainen toimii perhehoitajana perhehoitajan kodissa, maksetaan kulukorvaus vakituiselle perhehoitajalle. Sijaistettava perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttää kulukorvausta. Mikäli perhehoito tapahtuu sijaisen kotona, kulukorvaus maksetaan sijaishoitajalle.

13 Perhehoitajan muu tuki

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoitajan ja sosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän kesken toteutuu säännöllisesti yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Perhehoitajalle järjestetään tarvittaessa myös moniammatillista tukea, kuten esimerkiksi kotisairaanhoidajan keskusteluapua, vertaistukea tai muuta perhehoitajan tarvitsemaa tukea.

Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä, eikä näin ollen myöskään työterveyshuollon piirissä.

Muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen tulee järjestää tarvittaessa.

13.1 Täydennyskoulutus

Pitkäaikaiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vähintään kerran vuodessa. Täydennyskoulutus on kestoltaan enintään kaksi päivää. Pohjois-Savon hyvinvointialue voi toimia täydennyskoulutuksen järjestäjänä tai koulutus voidaan järjestää yhteistyössä esimerkiksi Perhehoitoliiton tai alueen oppilaitosten kanssa.

13.2 Työnohjaus ja mentorointi

Perhehoitajan ja hänen perheensä jaksamista tuetaan yksilö-, perhe- tai ryhmätyönohjauksella tarpeen mukaan, esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialueen myöntämällä 1–3 työnohjaukserällä vuodessa.

Perhehoitajan on mahdollista saada mentorointia kokeneen, mentorikoulutuksen käyneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua nuoremmalle, tehtävänsä alkuvaiheessa olevalle perhehoitajalle, aktorille. Mentorointi voidaan sopia tukemaan myös erilaisissa kriisitilanteissa. Mikäli perhehoitajalla on tarve työnohjaukseen tai mentoroinnille, niiden toteuttamisesta sovitaan perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

14 Perhehoidon ohjaus ja valvonta

Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut

ja tukitoimet. Ne järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, johon jonka alueelle henkilö on sijoitettu.

Perhehoidon valvontaa ovat ennakkollinen valvonta ja toiminnan aikainen valvonta. Ennakollinen valvonta mahdollistaa laadukkaan perhehoidon toteuttamisen ja roolien sekä vastuiden selkeyttämisen. Ennakollinen ja toiminnan aikainen valvonta ovat muun muassa perhehoitajan saamaa neuvontaa, ohjausta ja tukea. Toiminnan aikainen valvonta on suunnitelmallista tai reaktiivista valvontaa. Suunnitelmallinen valvonta pitää sisällään muun muassa säännöllisen yhteydenpidon ja käynnit perhekodeissa. Reaktiivinen valvonta on epäkohtailmoitusten johdosta tehtävää valvontaa. Epäkohtaan puuttuva valvonta mahdollistaa moniammatillisen ja reaaliaikaisen toiminnan. Kaikki valvonnan muodot palvelevat perhehoidossa olevaa henkilöä, perhehoitajaa ja mahdollistavat laadukkaan perhehoidon.

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakkoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu neuvonta, ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Sosiaaliohjaaja/Sosiaalityöntekijä tapaa perhehoitajuutta harkitsevan jo ennen valmennuksen alkua. Tapaamisessa keskustellaan mm. perhehoitajuutta harkitsevan taustasta, perheestä, elämäntilanteesta ja asumisesta. Sosiaaliohjaaja/Sosiaalityöntekijä kuvaa mahdollisimman konkreettisesti perhehoitajaksi ryhtymisen edellytyksiä ja ehdottomia esteitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta toteutuu tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa.

Sekä sijoituksen tehnyt hyvinvointialue, että se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan tilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastusoikeus perustuu perhehoitolain 22 § :ään.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa/laadittava muistio. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hyvinvointialueen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jos korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, hyvinvointialueen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidon järjestäjänä toimiva Pohjois-Savon hyvinvointialue vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen valvontayksikkö osallistuu perhehoitoon sijoituksen tehneen sosiaalityön/sosiaaliohjauksen kanssa perhehoitokodin reaktiiviseen valvontaan. Asiakaskohtaisesta valvonnasta vastaa sijoituksen tehnyt palvelualue.

15 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon toteuttamiseksi. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä Pohjois-Savon hyvinvointialueelle arkistoitavaksi. Hyvinvointialue toimii asiakastietojen rekisterinpitäjänä.

16 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Sosiaalihuollon asiakasta koskevia tietoja koskevasta salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta säädetään asiakastietolaissa. Perhehoitajaa sitoo salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus eli perhehoitaja ei saa ilmaista asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella tai siten kuin asiakastietolaissa tai muussa lainsäädännössä säädetään. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

Perhehoidon asiakirjat ovat salassa pidettäviä, eikä hoidettavaa koskevia asiakirjoja, niiden kopioita tai tulosteita saa näyttää, luovuttaa tai antaa sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Asiakastietolain (703/2023) mukaan sivullisella tarkoitetaan terveydenhuollossa muita kuin asianomaisen palvelunantajan tai apteekin palveluksessa, lukuun tai sen toimeksiannosta potilaan terveyspalvelujen järjestämiseen tai toteuttamiseen taikka niihin liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä ja sosiaalihuollossa muita kuin asianomaisen palvelunantajan palveluksessa, lukuun tai sen toimeksiannosta sosiaalihuollon asiakkaan sosiaalipalvelujen järjestämiseen tai toteuttamiseen taikka niihin liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä.

Sivullisia ovat kaikki, joilla ei ole oikeutta saada salassa pidettävää tietoa. Esimerkiksi toinen perhehoitaja on sivullinen.

Perhehoitajan on säilytettävä salassa pidettävät asiakirjat siten, ettei niihin ole sivullisilla pääsyä. Asiakirjat tulee säilyttää lukitussa kaapissa ja asiakaskohtaisissa kansioissa.

Salassapitovelvollisuus on huomioitava kaikissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä, myös sosiaalisessa mediassa.